

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Lliurament de la medalla de la
Universitat de València a Francisco
Tomás Vert

Discurs d'acceptació

València, 26 d'octubre de 2010

PARAULES PRONUNCIADES PEL DR. FRANCISCO TOMÁS VERT

Excel·lentíssim senyor Rector Magnífic de la Universitat de València.
Honorable Senyor Conseller d'Educació de la Generalitat Valenciana.
Il·lustríssim Senyor Secretari General de Universitats del Ministeri d'Educació.
Excel·lentíssim senyor Rector Magnífic de la Universitat Juame I de Castelló.
Excel·lentíssim senyor Rector Magnífic de la Universitat Catòlica de València Sant
Vicent Màrtir.
Il·lustríssima Senyora Secretària General de la Universitat de València.
Excel·lentíssim senyor Delegat de Govern en la Comunitat Valenciana.
Autoritats.
Professor Ignacio Nebot.
Amigues i amics que m'acompanyeu en un dia tan senyalat per a mi com és aquest.

És de rigor i és de justícia que les meues primeres paraules siguen de gratitud al Consell de Govern de la Universitat i al Rector, al nostre Rector que l'encapçala, per la distinció que m'han atorgat. Per a mi, no pot haver-hi distinció més apreciada que la Medalla de la Universitat de València, de la que ha estat, és i serà per sempre la meua Universitat. Gràcies, moltes gràcies.

Gràcies, a més a més per la benevolència amb la que haveu jutjat la meua trajectòria universitària, en la qual s'acumulen uns mèrits que, en tot cas no son majors que els d'aquells i aquelles que consumeixen una part important de la seua vida al servei d'aquest ens, cada dia més difícil de definir per a mi, que es la Universitat.

Però conjuntament amb l'agraïment he de dir-vos que estic molt orgullós i molt content per la distinció que sempre em fara tindre present el que ha representat la Universitat de València en el esdevenir de la meua vida.

Gràcies també Professor Nebot, gràcies Natxo per les teues paraules que venen farcides de l'afecte que se deriva d'una amistat i d'un compromís comú amb la ciència, l'ensenyament i la Universitat que s'estén per dècades, i amb aquest sentiment les acull.

Gràcies també a totes i tots vosaltres perquè haveu fet un parèntesi en la vostra agenda per estar ací acompanyant-me en aquest acte tan assenyat per a mi.

El sis mesos transcorreguts des de que el Professor Morcillo me va lliurar de la responsabilitat del rectorat de la Universitat de València no m'han fet oblidar encara el costum d'adreçar-me a vosaltres en aquest paranimf per tal de parlar dels problemes, de les expectatives i dels guanys de la nostra benvolguda Universitat, i de fer-ho a més a més amb un llenguatge que necessàriament hauria de ser políticament correcte.

Però no, en el meu discurs no parlaré del futur, no parlaré de projectes, ni de reivindicacions, no expressaré cap voluntat de defensa, ni molt més d'atac, quan ho he fet?

Vaig a furtar-vos uns pocs minuts del vostre temps per tal d'intentar expressar davant vosaltres sentiments i experiències viscudes en les meues cinc dècades d'universitari, perquè gràcies a vosaltres, senyor Rector membres del Consell de Govern, hui és el meu dia, malament dit, hui és el dia meu i dels meus, cal fer ús del possessiu plural perquè aquest acte en aquest dia no haguera estat possible sense el concurs de tantes i tantes persones a les quals tant he d'agrair i que m'haguera agradat esmentar una per una però que no ho faré per tal d'estalviar injustos oblits.

En aquest mes d'octubre s'acompleixen els cinquanta anys del meu ingrés en la Universitat de València com estudiant del curs selectiu de Ciències aleshores en vigor i que tal vegada caldria replantejar en els temps actuals d'excessiva especialització. La formació rebuda en el Batxillerat en el Col·legi de l'Escola Pia del carrer de Carnissers havia orientat el meu interès cap els estudis de Ciències sense una vocació definida per allò de que tota la ciència és apassionant. Fins i tot per allò del tan nomenat "futur professional" me plantejava estudiar alguna enginyeria, decisió que ajornava a l'any següent.

Pero aleshores i tal vegada sense saber-ho bé vaig començar l'apassionant camí de l'aprenentatge, i vaig fer-ho de la mà dels mestres, dels meus mestres que vaig tindre la fortuna de trabar-me en aquell primer curs. Els cursos de Física impartits per el Doctor Joaquín Catalá, el rigor i la bellesa dels ensenyaments de les Matemàtiques impartits per el Doctor Llorenç Ferrer, i la submersió en un món de la Química plè d'incògnites i descobriments, de la mà del que acabaria sent el meu mestre el Doctor José Ignacio Fernández Alonso, assistit per la primera doctora de la Universitat de València, la Professora Rosario Domingo, pero també l'exemple, millor el seu magisteri despertaren la meua vocació per la ciència i per la docència universitària sense cap reserva mental i vaig decidir continuar els estudis de Química, els únics de ciències que aleshores existien en la nostra universitat.

Vaig aprendre molt d'ells, i més endavant dels Professors José Beltrán, Maximino Rodríguez i Agustín Escardino, i de la resta dels professors de la Llicenciatura en Química als quals tant dec.

Vaig aprendre ciència, però per damunt de tot vaig aprendre a aprendre, i també que mai s'acaba de aprendre-ho tot. Aquesta primera gran lliçó d'estudiant la vaig assimilar ben bé i l'he estat aplicant a tot allò que ha estat la meua vida universitària.

Conjuntament amb la ciència vaig anar aprenent també a interessar-me per la societat de la qual la Universitat només és una part, i a anar implicant-me en allò que la concernia, de la mà d'uns altres mestres, que d'alguna manera me varen moure a assumir quotes de responsabilitat importants en la gestió i el govern de la Universitat. I així, de la mà de Juan Palou vaig aprendre a gestionar un Departament, el de Química Física en una època on els mitjans i el recolzament institucional eren ben minsos. De don José Beltrán, Llorenç Ferrer i Paco Bosch vaig aprendre "l'ofici" de degà. D'Angel Ortí i Agustín

Escardino vaig escoltar les lliçons que m'ajudaren a exercir els càrrecs de vicerector. Finalment, de Vicente Gandía, Joaquín Colomer i molt especialment de Ramon Lapedra i Pedro Ruiz vaig poder aprendre, de ben prop, el desenvolupament de les funcions el i l'exercici de les responsabilitats del càrrec de rector.

Però no només vaig aprendre ciència, o gestió universitària. D'altres, mestres també, tal vegada sense que ho saberen, vaig aprendre a respectar als altres, a treballar conjuntament amb ells, a reivindicar el que podria ser l'impossible, a fer-ho col·lectivament. Vaig aprendre que la "res pública" per ser-ho de tots, demana, millor, exigeix l'acció de tots. Vaig aprendre, tal vegada per la seua absència aleshores, que la democràcia i la llibertat son irrenunciables en el govern dels pobles.

No vull oblidar-me d'uns mestres ben especials. Uns mestres amb els que he compartit ensenyament i aprenentatge a l'hora, els i les estudiants. L'aprenentatge i l'estudi conformen la primera i més important de les missions de la Universitat i l'esforç per fer-los rendibles i profitosos per als futurs professionals i ciutadans exigeix conèixer i per tant aprendre mètodes i especialment actituds que ens acosten més i més, i propiciar i acceptar actituds i iniciatives dels estudiants que els transformen de subjectes passius en veritables agents de la seua formació.

I així, entre el rigor de la ciència, la consideració cap als demés i una mescla de solidaritat i compromís continue aprenent i no crec ser un estudiant dolent. Crec que he superat les diferents proves a que he estat sotmès i amb nota i confie en que Déu approve el meu "projecte final de carrera".

És clar que de l'aprenentatge deriva el coneixement, un coneixement que, en la Universitat no pot ser per a un ús propi sinó que s'ha de transmetre i ensenyar, i ací rau la meua vocació universitària.

Iniciada en el curs acadèmic 1965-66, la meua carrera universitària ha consumit les diferents etapes que l'han definida, iniciant-se amb el carrec d'Ajudant de classes pràctiques i Adjunt interí primer i després Adjunt titular, en aquells precaris anys on varen prendre forma els moviments que ens agrupaven als PNN's. En 1973 vaig ser nomenat Professor Adjunt Numerari; en 1977 Professor Agregat Numerari, i finalment Catedràtic Numerari en 1982. He ensenyat Química Física, la meua especialitat i les seues branques en la Facultat de Ciències primer, i en la de Química després, i recorde amb certa nostàlgia les multitudinàries classes de Química Mèdica que vaig impartir a la Facultat de Medicina a l'inici de la dècada dels 70 del passat segle. Sempre m'he sentit a gust fent classes i aviat tornaré a fer allò que més m'ha satisfet: ensenyar.

Els meus inicis en la investigació es produeixen en una època de penúria de recursos materials que no d'idees en la Universitat espanyola. Vaig integrar ú dels primers grups que treballaven en Espanya en el camp de la Química Quàntica, el que dirigia el meu mestre el Professor Fernández Alonso, conreant un camp de coneixement que mai he abandonat. Amb una convicció de que coneixent el fonament del món físic podria explicar-se i fer-ne ús de la diversitat del món material que és l'objecte de la Química.

En els anys 60 la Química Quàntica emergia amb força i era un camp frontera on hi havia molts problemes a resoldre. El discurs teòric que la informava semblava fer possible el seu desenvolupament en un país com el nostre amb escassos recursos instrumentals. Això fou un episodi fugaç perquè el desenvolupament de la Química Quàntica aviat exigí els sistemes de càlcul electrònic més poderosos inexistents en el nostre país.

Tot i això, en 1966 vaig tindre la satisfacció d'engegar personalment el primer ordinador de la Universitat de València l'IBM 1620, que a més a més era el primer ordinador de la universitat espanyola. La Universitat de València s'avançava a la resta de les universitats espanyoles fent un esforç que es dirigia a dotar-se dels mitjans més moderns aleshores, per a l'ús dels seus investigadors, com continua fent-ho.

En aquest moment faré un xicotet parèntesi per expressar públicament la meua felicitació a la Universitat de València, al seu Rector i tots aquells que l'integrem per la qualificació de Campus d'Excel·lència Internacional que el Ministeri d'Educació ha concedit la setmana passada al projecte "VLC Campus" integrat per la nostra Universitat, la Universitat Politècnica i el Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Qualificació que em plena de satisfacció pel que té de reconeixement a la bondat d'un projecte ben fet, ben coordinat i amb una projecció de futur per a la nostra societat valenciana i que reconeix l'excel·lència del sistema universitari públic valencià. Però també he de dir des del meu coneixement de la Universitat que hui no som més excel·lents que no ho érem l'any passat o anys anteriors. Aquesta qualificació però ens haurà de servir per transmetre a la nostra societat, que en la universitat valenciana no paren de produir-se descobriments científics i avanços tecnològics i que cal que els aprofite, i participe en la seua realització. En aquesta comesa haurem d'incrementar tots, els nostres esforços.

Tornaré al meu discurs, la meua formació en Química Quàntica va consolidar-se amb la realització de la meua tesi doctoral en 1971 sobre l'estructura electrònica d'hidrocarburs derivats de l'azulè, i va completar-se amb una estada en comissió de serveis en la Universitat Autònoma de Madrid en els anys que van de 1973 a 1975, anys transcendents per la vida política del nostre país, d'altra banda, i on vaig conèixer i escoltar el magisteri de Linus Pauling. En aquest gran científic, conjuntament amb el Professor Raymond Daudel director del Centre de Mecanique Ondulatoire de París, i del britànic Professor John A. Pople rauen els arrels del meu interès per la Química Teòrica, al que aviat s'afegiria l'Espectroscòpia Electrònica.

Des d'aquests arrels ha crescut l'Escola de Química Quàntica de València d'ample reconeixement internacional, i que compta hui en dia amb més de quatre generacions de científics, alguns dels quals exerceixen el seu magisteri docent i científic en altres universitats del país. Una escala que genera intercanvis d'investigadors amb universitats i centres de recerca de molt diversos països, i on venen a formar-se estudiants de països llatinoamericans i magrebins entre d'altres.

Fa uns pocs dies ens ha deixat un dels científics més assenyats del grup, el Professor Luis Serrano, que amb escassos 40 anys ha sucumbit una malaltia fulminant. Des de

ací vull transmetre el meu sentiment de condol i la meua solidaritat a la seua família i als seus amics i companys.

Josep Maria Aulló va ser el primer dels dinou doctors que ho foren sota la meua direcció o co-direcció. Del seu treball conserve un entranyable record, tal vegada, però no sols, per ser el primer. D'altres, el varen seguir tant en el camp de la Química Quàntica com en el de l'Espectroscòpia Molecular.

Ignacio Nebot és el primer dels doctors del grup, permeteu-me la llicència, el primer dels meus doctors que va ser catedràtic, juntament amb ell huit investigadors i investigadores del grup han guanyat la càtedra, i fins tretze més son Titulars. A tots ells he procurat transmetre l'interès per la ciència, per ensenyar-la i per assumir la quota de responsabilitat social que ens toca, i he de dir que estic satisfet de la resposta obtinguda. Perquè, els seus coneixements i la seua vàlua científica han superat de bon tros la meua acomplint-se la màxima de que bon mestre serà aquell que siga superat pels seus deixebles. Gràcies.

Aprendre i continuar aprenent, incrementar el coneixement, no sols el científic, també el de la Universitat, de la seua estructura, de les persones que la integren, de la seua potencialitat en la seua millora i en el servei a la societat, me motivaren a l'adquisició d'un compromís amb el que molts diuen la institució de forma genèrica però que jo vull nomenar com la Universitat perquè per a mi, la Universitat és un ens, no m'atreviria a dir un ésser, o tal vegada sí?, ben complex i de definició ben difícil. De totes les seues definicions, la que implica la triple missió, la de centre de formació y jo recerca, llar de les idees, o les persones que realitzen aquestes tasques, cap em satisfà plenament, en tot cas però em quedaria en les persones, contradient al que fa uns pocs dies un destacat polític nacional, al sí de algun dels estèrils debats a l'ús deia en veu ben alta que les institucions estan per sobre de les persones, oblidant-se i l'oblit és greu, que les institucions han d'estar al servei de les persones. Tot i això però em quedaria curt, m'agafaré finalment com tants d'altres al de "alma mater", esperit que emana d'una maternitat que ensenya educa i proveu de coneixement a la societat i als ciutadans que la formen.

El meu compromís va materialitzar-se amb l'assumpció de càrrecs als quals vaig accedir-hi mitjançant processos d'elecció democràtics la qual cosa va significar la confiança i el compartir responsabilitats dels meus companys.

La docència de la Química Física i la seua organització me conduïren a la direcció del Departament del mateix nom. Vaig assumir la ordenació de l'activitat i la vida d'un centre, com a degà de la Facultat de Química. Una part de la gestió de tota la Universitat com a Director del Centre d'Informàtica i Vicerector d'Economia i Finances amb el rector Ramon Lapiedra, i de Recerca i Política Científica amb el rector Pedro Ruiz. En tots aquests desempenys sempre vaig trabar la confiança, la col·laboració i la complicitat de moltes persones i molt especialment d'aquelles que tenen la comesa de realitzar les tasques d'administració i serveis, persones competents i que saben fer seu el servei a la Universitat.

El meu compromís amb la Universitat de València em va moure a presentar la meua candidatura al càrrec de màxima responsabilitat, el de rector de la Universitat de

València. Això em va permetre propassar davant els universitaris i universitàries les meues idees i els meus projectes sobre el present i el futur de la Universitat, discutir-les i fins i tot modular-les davant els criteris dels altres. En eixos moments, vaig aprendre també amb intensitat, tot que ja ho sabia, que el compromís ha de ser col·lectiu i no només personal. Vaig trobar-me amb persones, amb les quals les seues idees sobre la universitat i el desenvolupament de procediments per a dur-les a terme eren properes a les meues i que me ajudaren i molt en el procés electoral. L'agraïment que els dec l'expressaré recordant la persona del professor Arcadio Gotor que massa aviat ens va deixar.

En el rectorat vaig continuar aprenent, vaig comprendre els elements comuns i els diferencials dels centres de la universitat, de la mà dels seus directors i directores, degans i deganes, vaig conèixer de prop les expectatives de les persones que l'integren, i vaig aprendre a impulsar el fet que la responsabilitat col·lectiva de govern exigeix la participació de tots. Vaig aprendre que la universitat ha de tenir totes les seues portes obertes, i que ha d'estretir els seus lligams amb la societat, amb tot els estaments de la societat, les autoritats, els agents socials, les institucions cíviques, les empreses i molt especialment en els temps que corren, i ha d'implicar-se cada vegada més en accions de solidaritat i de cooperació. i tot l'après en aquesta lliçó va marcar les accions de govern en la Universitat i cap a la societat i institucions valencianes en les quals cada dia hem trobat una major comprensió i apropament que esperaria s'intensificaren en lo successiu.

Vaig aprendre a treballar solidàriament amb les altres universitats i els seus rectors, mitjançant la CRUE i la CRUV i, finalment, vaig conèixer l'entitat i l'excel·lència de la recerca en la Universitat Espanyola des de la Comissió sectorial de I+D de la CRUE que vaig presidir uns quants anys, i que em va regalar la amistat de molts dels seus membres.

He procurant mantenir la meua independència, per un respecte a la institució universitària; aquesta independència però no cal confondre-la amb neutralitat davant les diverses qüestions que importen a la acadèmia i a la societat. He estat respectuós amb les institucions, polítiques i socials, a les quals he ofert la màxima cooperació, amb les quals hem col·laborat i amb les quals m'hauria agradat col·laborar més, però a totes elles i a les persones que les dirigeixen, he d'agrair la confiança que han dipositat en la Universitat de València.

Els resultats d'aquest aprenentatge i les accions de govern com a rector que se'n dedueixen les conegueu bé i crec que en una major part serán els que hauran conduït a la decisió del Consell de Govern d'atorgar-me la medalla. Però creieu-me, no hagueren estat possibles sense el concurs l'esforç i la dedicació de les persones que amb la seua tasca ajudaren a definir-les, i amb el seu treball a executar-les. A totes elles vull fer partícips d'aquest guardó. En primer lloc a aquelles i aquells que integraren els consells de direcció, com la llei nomena als Equips de Govern, terme que m'agrada molt més pel que significa de responsabilitat col·lectiva.

Han estat 25 persones al llarg d'aquests 8 anys que a més a més d'un exercici ben satisfactori de la seua responsabilitat específica, han estat sempre al meu costat per tal de compartir-ho tot, els moments de joia, i també aquells altres on les dificultats semblaven situar-nos en situacions sense eixida. Tots ells i totes elles cauen dintre del col·lectiu que encapçala el més antic, el professor Manuel Costa Talens, i que tanca el vicerector que més tard va incorporar-se, i que hui és el Rector, el professor Esteban Morcillo; col·lectiu que de manera molt efectiva i molt afectiva contribuïa a cohesionar la Professora Marisa Contrí, Secretària General.

Equips de col·laboradors que s'han transformat, per a sempre en equips d'amics, i respecte dels quals la gratitud se'm queda curta. Al considerar-los venen a la meua memòria, aquelles paraules del poeta (José Agustín de Goitisoló-Palabras para Julia) que deien:

*Nunca te entregues ni te apartes
junto al camino, nunca digas
no puedo más y aquí me quedo.*

i que expressen un desig de superar qualsevol conformisme, que ells sempre varen transmetre'm. Aquell poema continua amb una estrofa plena de goig que diu:

*La vida es bella, tú verás
como a pesar de los pesares
tendrás amor, tendrás amigos*

i això ha estat ben de veres; gràcies, amics i amigues.

Ser rector ha estat més facil gràcies al treball de les persones del meu gabinet que encapçala amb generositat María Dolores quan va faltar Maria Jesús d'entranyable record. Gràcies a tots i a totes.

I aniré acabant. El poema que he esmentat parlava d'estima, d'amor, i d'això cal parlar, perquè quan un aprèn, quan u coneix, quan u es compromet, corre el risc d'enamorar-se; enamorar-se de la Universitat, pot ser, i aquest és un risc del que ni és fàcil ni de vegades és possible fugir, fugir de fer simultani el deure amb l'estima.

Amor, estima diré dels meus pares, d'un pare, Paco, i una mare Amparo que varen traure d'on no hi havia perquè el seu fill tinguera uns estudis als quals ells no varen tindre accés, i dels quals vaig extraure allò que puga tindre de bo, i res dels meus defectes.

Conjuntament amb l'estima vaig emprar la tenacitat de mon pare i la fermesa que la meua mare sabia ocultar sota una increïble dolçor. Hui serien feliços; ho seran. I el desig dels meus pares va poder-se realitzar gràcies a la generositat i el sacrifici de les meues germanes de les que em sent orgullós i a les que estimo, tal vegada no tant com elles a mi.

Durant tot aquest temps sempre he tingut la solidaritat, l'estima, la cooperació i el consell de Paco, Jesús i Beatriz, els meus tres fills que han fet seues les meues inquietuds i dificultats, i que han gaudit amb mi d'aquells moments on cabia alguna satisfacció. No ha estat fàcil per a ells ser fills del rector, però mai no han renegat de ser-ho. Gràcies també a Paloma i a Juan.

Amor, i acabe, per a Beatriz, a la qual vaig trabar en la Universitat i que sens dubte és la major responsable de la meua vinculació amb ella. Sap molt més de la Universitat que jo, i l'estima de manera que de vegades em sent gelós. És molt més que la meua companya, que la meua parella, que la meua dona. No sabia entendre la meua vida sense ella; no seria.

M'agradaria ben bé saber expressar-ho, saber dir-li-ho. Em resignaré a expressar-ho referint la darrera estrofa del poema citat:

*Y siempre siempre acuérdate
de lo que un día yo escribí
pensando en tí pensando en tí
como ahora pienso.*

I acabe ja amb una única paraula que resum tot el que he expressat.

Gràcies. Gràcies a tots. Gràcies per tot.